

**PRILOG
BIBLIOGRAFIJI
RADOVA O
MEHMED–PAŠI
SOKOLOVIĆU**

Kemal BAŠIĆ

Mehmed–paša Sokolović je najznačajnija ličnost sa prostora Bosne i Hercegovine u historiji Osmanske imperije. Daleko od toga da sa ovom konstatacijom želimo da umanjimo mjesto i ugled brojnim drugim državnici, naučnicima i mnogim drugim ličnostima sa područja Bosne i Hercegovine koje su dale veliki doprinos i čiji je broj vrlo imponozantan. Međutim, ako pogledamo literaturu o Mehmed–paši Sokoloviću – onda možda ne bi mogli doći do takvog zaključka. Zbog čega je to tako ni mi ne možemo ponuditi adekvatan odgovor. Ako ipak samo letimično pogledamo literaturu o njemu vidjet ćemo da su se njime bavili ljudi različitih naučnih profila. Ipak, prevladavaju historičari. Ako pogledamo život i vrijeme Mehmed–paše Sokolovića vidjet ćemo da je on bio najznačajnija osoba najznačajnijeg carstva toga doba, i to u vrijeme kada je to carstvo bilo na vrhuncu svoje moći. Mnogi će bolji poznavaoци historije Osmanske imperije reći da je njen pad počeo smrću Mehmed–paše Sokolovića.

O Mehmed–paši Sokoloviću može se pisati sa veoma mnogo aspekata (možda je to upravo razlog za bojazan pojedinaca da se upuste u jedan takav projekt): o njegovom porijeklu, o njegovom životu dok nije dostigao najviše položaje u Osmanskoj imperiji, o njemu kao velikom veziru u vrijeme trojice sultana, o njemu kao diplomati, o njemu kao vakifu (legatoru) brojnih zadužbina, o njemu kao članu jedne vrlo uspješne i moćne porodice, o porodicama koje su sa njim bile rodbinski povezane (npr. porodica Boljanići) itd. Možemo ga posmatrati kao sjajnog i visprenog diplomatu koji je bio predsjednik vlade (veliki vezir) kod trojice sultana i vodio svakodnevne diplomatske pregovore sa najvišim dužnosnicima ondašnjih država i carstava. Ako navedemo samo podatak da Mehmed–paša Sokolović nikada nije bio smjenjen sa položaja i to u imperiji u kojoj to nije bila rijetka pojava onda možemo samo naslutiti njegovo diplomatsko umijeće a o kome se gotovo nikako ne govori. Ako ga posmatramo kao legatora (vakifa) onda vidimo da samo nabranje njegovih brojnih zadužbina u raznim krajevima svijeta čini vrlo impersivnu sliku o ovoj osobi. Možemo ga posmatrati i kao velikog vizionara i čovjeka koji je vidio mnogo dalje od polovine XVI stoljeća kada je bio na visokim položajima i navesti njegov pokušaj prokopavanja kanala Don - Volga itd.

Vrlo su impresivna i imena koja su se bavila Mehmed–pašom Sokolovićem kako kod nas tako i među onima koji su se bavili Osmanskom imperijom. Ovo je sasvim razumljivo jer ozbiljno bavljenja Osmanskom imperijom nema bez bavljenja i susretanja sa likom i djelom Mehmed–paše Sokolovića. Da bismo bar malo popunili prisutnu prazninu vezanu za Mehmed–pašu, mi smo se odlučili da na ovaj skroman način damo svoj doprinos, navodeći neke bibliografske jedinice koje se bave njegovim životom i djelom.

- Alajbegović Esad, "Velike džamije u Istanbulu koje su podignuli turski državnici jugoslovenskog porijekla", Glasnik VIS - a (Glasnik Vrhovnog Islamskog Strajništva), br. 10 - 11, Sarajevo 1964., info soft. 515 - 517.
- Alajbegović Ibrahim Pečevića, *Historija I, II*, Sarajevo, 2000. - Prijevod, uvod i bilješke Prof. Dr. Fehim Nametak.
- Andrejević Andrej, *Islamska monumentalna arhitektura XVI veka u Jugoslaviji*, Beograd 1984.
- Andrejević Andrej, Pljevaljska džamija i njeno mjesto u islamskoj umetnosti na našem tlu", Simpozij "Seoski dani Sretena Vukosavljevića" knj. V, Pljevlja 1978.
- Andrejević Andrej, "Udeo Mehmed–paše Sokolovića u podizanju Beograda", Zbornik Filozofskog fakulteta, XI - 1, Beograd 1970., info soft. 431 - 442.
- Anonim, "Abdurrezak...", Pobratim, XIII / 1902-03, 6, info soft. 144.
- Anonim, "Jugoslovenski - veliki veziri i stolbovi na turskoto carstvo", Nova Makedonija (Skopje), 5. X 1958., br. 4411.
- Anonim, "Most na Drini. (Mehmed–paša Sokolović i pisac tariha Nihadi)", Bosanski pogledi (Pretisak), London 1984., info soft. 242.
- Arikian Muzaffer, "Türk-İspanyol Münasebetleri", Türk Araştırmaları Dergisi, II, 2 - 3, 1964.
- Ayverdi Ekrem Hakki, Avrupa'da Osmanlı Mîmârîsı Külliyyâtı'ndan, Yugoslavya (II dio, 3. knjiga), 2. izdanje, Istanbul 2000.
- Ayverdi Ekrem Hakki, "Hüsrev Paşa Türbesi", İstanbul Enstitüsü Dergisi, I, 1955., info soft. 31 - 35.
- Baranin Dušan, Mehmed–paša Sokolović, Beograd 1967.
- Barkan Ömer, "XVI. asrın ikinci yarısında Türkiye'de fiyat hareketleri", POF (Prilozi za orijentalnu filologiju), XXII - XXIII / 1972 - 73., Sarajevo 1976., info soft. 132 - 148.
- Barkan Ömer Lütfi, ""H.974-975 (M. 1567-1568) Mali Yılına Ait. Bir Osmanlı Bütçesi, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, 19, 1 - 4 okt. 1957. - juli 1958., s. 277 - 322.
- Bašagić Ibrahim beg, "Mehmed–paša Sokolović", Bosna ve Hersek vilajet-salnamesi, 1302/1884, III, II dio, info soft. 10 - 11.
- Bašagić Safvet beg, "Dvije vakufname Mehmed–paše Sokolovića, Novi Behar, IV, 1930 - 31, br. 22 - 23, info soft. 325 - 326.
- Bašagić Safvet–beg, *Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine (1463-1850)*. Vlastita naklada. Sarajevo, 1900
- Bašagić Safvet–beg, *Znameniti Hrvati, Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj carevini*. Matica Hrvatska. Zagreb, 1931., Ponovno izdanje ovog djela u Zagrebu 1994. godine.

- Bašagić Safvet–beg, "Mehmed–paša Sokolović", Gajret II, 1907/8, info soft. 129 - 131.
- Bašagić Safvet–beg, "Mehmed–paši Sokoloviću", Nada, V / 1899., 9, info soft. 131 - 132.
- Bašagić Safvet–beg, "Mustaj paša Sokolović", Gajret br. 3 i 4, Sarajevo 1924., info soft. 45 - 46 i 60 - 61.
- Bašić Kemal, "Ferhad – paša Sokolović – život i djela", u djelu Zbornik radova – Ciklus tribina "Veliki vakifi Bosne", Tuzla 2006., info soft. 81 – 96.
- Bećirbegović Madžida, *Džamije sa drvenom munarom u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo : Izd. "Veselin Masleša", 1990.
- Bejtić Alija, "Banja Luka pod turskom vladavinom", Naše Starine I, Sarajevo 1953., info soft. 91 - 116.
- Bejtić Alija, "Rudo i rudski kraj kroz vijekove" - Spomenica povodom 30 - godišnjice Prve proleterske brigade, Sarajevo 1971.
- Bejtić Alija, "Sokolovićev most na Drini u Višegradu", Kalendar Narodna Uzdanica, godina XIII, Sarajevo 1945., info soft. 148 - 169. Postoji i separat ovog rada.
- Bejtić Alija, "Spomenici Osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini", Prilozi POF - a, III - IV, Sarajevo, 1953., info soft. 229 - 297.
- Bejtić Alija, "Uloga vakufa u izgradnji i razvitku naših gradova", Kalendar Narodne Uzdanice, Sarajevo 1944.
- Bogdanović Zaharije, "Višegradska ćuprija", Bosanska vila, 1888., info soft. 174 - 175.
- Bojić Milutin, "Mehmed (paša) Sokolović", Delo, XV / 1910., LV, 1, info soft. 3 - 5.
- Grupa autora, *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja drugog svjetskog rata*, Press centar Armije RBiH. Sarajevo, 1994.
- Bušatlić Ismet, "Izazov za jednu studiju", Islamska misao, II, br. 4, Sarajevo 1980., info soft. 33 - 40.
- Čelebi Evlija, *Putopis : Odlomci o jugoslovenskim zemljama*, [preveo, uvod i komentar ... Hazim Šabanović]. – Sarajevo : Svjetlost, 1954; 1957.
- Čelić Džemal, Mehmed Mujezinović, *Stari mostovi u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1998.
- Čelić Džemal, ing. arh., "Obnova Sokolovićeve mosta u Višegradu", Naše Starine, I, Sarajevo 1953., info soft. 177 - 181.
- Čurčić Vejsil, "Kaciga Mehmed–paše Sokolovića, velikog vezira", GZM (Glasnik Zemaljskog Muzeja), XIX, 1907., Sarajevo, info soft. 415 - 421.
- Resulbegović - Defterdarević Aziz, *Grad Višegrad i okolica*, izdanje pisca, Sarajevo, 1934.
- Delić M.R., "Turske starine u Beogradu - česma Mehmed–paše Sokolovića", Beogradske opštinske novine 10, Beograd 1938., info soft. 734 - 736.
- "Die Brücken von Višegrad", Bosnische Post (Sarajevo), V / 1886., br. 63.
- Dündar Yrd. Doç. Dr. Recep, "Kibris'in fethi", Turkler, tom 9, sayfa 667 - 678., Yeni Turkiye yayunlari. Ankara, 2002.
- "Dva Sokolovića, jedan veliki vezir, a drugi srpski patrijarh", Politika, Beograd 6. jun 1935.
- Elgin, Necati, "Lala Mustafa Paşa ve Ilgin'da Yaptırılan Cami, İmaret ve Han", Konya Halkevi Kültür Dergisi, yıl XI, sayı 120 - 121. Konya, 1948.
- Eyüp Sabri Paşa, Mir'ât-ı Haremeyn, Mir'ât-ı Medîne, III, IV, Istanbul 1304 / 1885, sayfa 720 - 721.
- Fekete, Layoş., "Osmanlı Türkleri ve Macarlar 1366 - 1699", Belleten, cilt XIII, sayı 52, ekim 1949., Ankara, sayfa. 663 - 743.
- Feridun Ahmed Bey. *Münşeâtü's-selâtin*, MI, İstanbul 1274-75 (Feridun je bio jedan od povjerljivijih ljudi Mehmed–paše Sokolovića a kasnije je postao poznati historičar. Ovo njegovo djelo ima svoje izvore u brojnim fermanima, pismima i fetihnamama toga vremena što mu daje još veću vrijednost. Ono je još važnije zbog toga što je Feridun bio savremenik i osoba vrlo bliska Mehmed–paši Sokoloviću.)
- Filipović Nedim, "Jedna kanun - nama Zvorničkog sandžaka", GZM, n. s. (nova serija), III, Sarajevo 1948., info soft. 223 - 234.
- Giljferding Aleksandar Fedorovič, *Putovanje po Hercegovini, Bosni i Staroj Srbiji*, izd. "Veselin Masleša", Sarajevo 1972.
- Gojković Milan, "Most Mehmed–paše Sokolovića u Višegradu i savremeni vodoprivredni zahvati", Zbornik zaštite spomenika kulture (Beograd), 1967., br. 18, info soft. 39 - 56.
- Gökbilgin, M. Tayyib, "Hasan Paşa Sokolluzade, Vezir – zade (? – 1602)", Islam Ansiklopedisi, tom 5/1, MEB (Enciklopedija Ministarstva prosvjete R. Turske), info soft. 325 - 329. Riječ je o sinu Mehmed–paše Sokolovića.
- Gökbilgin, M. Tayyib, "Kara Üveys Paşa'nın Budin Beylerbeyliği", Tarih dergisi, II, 1952., info soft. 17. i dalje.
- Gökbilgin, M. Tayyib, "Mehmet Paşa, Muhammed Paşa, Sokullu, Taviil", İslâm Ansiklopedisi MEB (Milli eğitim bakanlığı) (Izdanje Ministarstva prosvjete R. Turske), tom 7, info soft. 595 – 605., Istanbul, 1993.
- Gökbilgin, M. Tayyib, Kanunî Sultan Süleyman, Istanbul, 1992.
- Gökbilgin, M. Tayyib, XV.-XVI. asırlarda Edirne ve Paşa livası., Istanbul : Üçler Basımevi, 1952, posebno stranice 408 - 515.
- Gökbilgin, M. Tayyib., "Kanuni Sultan Süleyman'ın 1506 Szigetvar Seferi Sebepleri ve Hazırlıkları", Tarih dergisi Istanbul Üniversitesi, tom XVI, broj 21, mjesec mart 1966., sayfa 1 – 14.
- Gökbilgin, M. Tayyib, "Sokollu Mehmed–paşanın Bir Talimatı ve 1572 Tarihinde Bosna ile Alakadar Birkaç Vesika

- Yazar" (Jedno uputstvo Mehmed-paše Sokolovića i nekoliko dokumenata iz 1572. godine koji se odnose na Bosnu) (preveo s turskog jezika Hamid Hadžibegić), POF, VI - VII, 1956 - 57., info soft. 159 - 174.
- Grozdanić Sulejman, "Pisana riječ na orijentalnim jezicima u Bosni i Hercegovini", Treći program Radio Sarajeva, br. 34, Sarajevo 1981. info soft. 442 - 457.
 - Gujić Kasim, "Mehmed-paša Sokolović u svjetlu najnovijih istraživanja", Jutarnji list, XXI / 1932., br. 7155, info soft. 17 - 18.
 - Güler Dr. Mustafa, "Osmanlı Devleti'nde Haremeyn Vakıfları", Türkler, tom 10, sayfa 470 - 482., Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
 - Hadžibegić Hamid, "Bosanska kanun - nama iz 1565. g.", GZM, n.s. III, 1948., info soft. 201 - 222.
 - Hadžibegić Hamid, "Kanunama sultana Sulejmana Zakonodavca iz prvih godina njegove vladavine", GZM, IV - V, 1950., info soft.
 - Hadžijahić Muhamed, "Udio Hamzevića u atentatu na Mehmed-pašu Sokolovića", Prilozi POF - a, br. 5, Sarajevo 1955., info soft. 325 - 330.
 - Hadžiosmanović Husein, "Hamam Mehmed-paše Sokolovića u Beogradu (1570 - 1739)", Glasnik VIS-a, br. 5, 1989., info soft. 542 - 543.
 - Hadžiosmanović Husein, "Karavan - saraj i bezistan Mehmed - paše Sokolovića u Beogradu 1573 - 1889", Glasnik VIS - a, br. 5, 1987., info soft. 674 - 676.
 - Hadžiosmanović Husein, "Vezirov saraj u Beogradu(1573 - 1826)", Glasnik VIS - a, br. 4, 1989., info soft. 409 - 412.
 - Hammer von Joseph, Historija Turskog (osmanskog) carstva I - III, Prijevod i stručna redakcija: Nerkez Smailagić, Zagreb 1979. Na turskom jeziku: Joseph Von Hammer, Osmanlı Tarihi, cilt I, II, Çeviren: Mehmet Ata, Bugünkü Dille. Özetleyerek Yeniden Yazan: Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, Istanbul 1991.
 - Handžić Adem, "O formiranju nekih gradskih naselja u Bosni u XVI stoljeću" - Uloga države i vakufa, Prilozi POF - a, br. XXV / 1975, Sarajevo 1977., info soft. 133 - 169.
 - Handžić Adem, "O progonu Hamzevića u sjeveroistočnoj Bosni 1582. godine", Članci i grada za kulturnu istoriju istočne Bosne, knjiga XI, Tuzla 1975., info soft. 33 - 38.
 - Handžić Adem, Hadžijahić Muhamed, "O progonu Hamzevića u Bosni 1573. godine", POF, XX - XXI, 1970 - 71, Sarajevo 1974., info soft. 51 - 70.
 - Handžić Mehmed, "Mihrimah sultanija i njena vakufnama", Novi Behar, godina IX, br. 1 - 2, godina, info soft. 15 - 17. Članak se nalazi i u Izabranim djelima ovog autora, knjiga II, teme iz opće i kulturne historije, Sarajevo 1999., info soft. 327 - 333.
 - Handžić Mehmed, "Nihadi (naš pjesnik i muderis iz doba Mehmed-paše Sokolovića)", Glasnik VIS - a, god. III, br. 12, info soft. 534 - 537. Članak je objavljen ponovo u Izabranim djelima ovog autora, knjiga I, Sarajevo 1999., info soft. 547 - 551.
 - Harisijadis Mara, "Mehmed Sokolović i nekoliko stranica naše istorije na minijaturama turskih rukopisa", Politika LXII, 1844 (10.1. 1965.), Beograd.
 - Hasandedić Hivzija, *Muslimanska baština u Istočnoj Hercegovini*, El Kalem, Sarajevo, 1990. (posebno stranice 149, 170, 245 - 246, 296 - 298.)
 - Hasandedić Hivzija, *Spomenici kulture turskog doba u Mostaru*, izd. "Veselin Masleša", Sarajevo 1980.
 - Herman Kosta, "Čuprija u Višegradu", GZM, I, (1889), Sarajevo, info soft. 79 - 83.
 - "Husein-pašina džamija u Pljevljima", Glasnik VIS-a, god. VII, br. 4-6, Sarajevo 1956., info soft.
 - Đurđev Branislav, "Kanunama Bosanskog sandžaka iz godine 1530", GZM, III, 1948. info soft. 189 - 200.
 - Đurđev Branislav, "Požeška kanun - nama iz 1545. g.", GZM, n (ova).s (erija), 1946. , info soft. 129 - 138.
 - Đurđev Branislav, "Prodaja crkava i manastira za vreme vlade Selima II", GDI BIH (Godišnjak Društva Istoričara Bosne i Hercegovine), IX (Sarajevo 1958), info soft. 241 - 247.
 - Đurđev Branislav, "Prva godina ratovanja Mehmeda Sokolovića u Banatu i prva opsada Temišvara", Glasnik istorijskog društva u Novom Sadu, knjiga VII, 1 - 3, 1934. info soft. 64 - 79.
 - Đurić V.J., "Na Trebišnjici most", Politika 1. maj 1964. Beograd.
 - Đurić-Zamolo Divna, *Beograd kao orijentalna varoš pod Turcima od 1521 - 1867*, Muzej grada Beograda, Beograd 1977.
 - Jean-Lois Bacqué-Grammont, "Divane Hüsrev Paşa'nın Su-î İstimallerine Dair Bir Rapor", Türkiye'nin sosyal ve ekonomik tarihi, 1071-1920 (ed. Osman Okyar - Halil Inalcik), Ankara 1980., sayfa 75 vd.
 - İlgürel Prof. Dr. Mücteba, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", Genel Türk tarihi, Ankara 2002., tom VI, info soft. 41 - 80.
 - İlgürel Prof. Dr. Mücteba, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", Türkler, tom 9, Ankara 2002., Izdanje Yeni Türkiye Yayınları, info soft. 643 - 666.
 - Imamović Mustafa, *Historija Bošnjaka*, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, Matični odbor, Sarajevo, 1997.
 - Inaldžik Halil, *Osmansko carstvo - klasično doba 1300 - 1600.*, prevela Milica Mihajlović, Utopija, Beograd 2003.
 - Inalcik Dr. Halil, "Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569)", Belleten, tom XII, br.

46 (1948), Ankara, info soft. 349 - 402. Iz samog naslova se može vidjeti da je riječ o članku koji govori o pokušaju prokopavanja kanala Don – Volga.

- Eyice Semavi, "Hüsrev Paşa camii", İslam Ansiklopedisi. TDV (Türkiye Diyanet Vakfı), tom 19, info soft. 45 – 46.
- Eyice Semavi, "Hüsrev paşa Türbesi", İslam Ansiklopedisi. TDV (Türkiye Diyanet Vakfı), , tom 19, info soft. 52 – 53.
- Jacob Georg, Türkische Urkunden (Mit 4 Abbildungen), Der Islam XVII, 1917., info soft. 269 – 287. U radu su objavljena četiri pisma. Među njima je i ono budimskog paše Mustafe Sokolovića kadiji Kovina (Csepel sziget) iz 1571 g., da mu pošalje 200 čerahora za gradnju velikog mosta između Pešte i Budima.
- Jireček J. K., "Der Grossvezier Mehmed Sokolović und die serbischen Patriarchen Makarij und Antonij" Archiv für slavische Philologie, IX, info soft. 291 – 297.; i prevod Miloša Đorđevića u Zborniku Konstantina Jirečeka, I, 1959.
- Kadizade Muhamed Enveri, "Veziri azam Bosnali Sokollu Mehmed–paša", Kalendar Gajret, II, 1325 / 1907., info soft. 44 - 50.
- Karahasan Dževad, "Dramsko i epsko (Veliki vezir) - premijera u Sarajevskom Narodnom pozorištu (Mehmed–paša Sokolović od Derviša Sušića)", Odjek, XXXIV / 1981., br. 24., info soft. 10.
- Kerken Muhamed, "Postanak kasabe Rudo i njegov osnivač Kara Mustafa paša", Islamski svijet, IV, 1935., info soft. 138.
- Kiel Machiel, "Lüleburgaz", İslam Ansiklopedisi. TDV (Türkiye Diyanet Vakfı), tom 27., info soft. 255 – 256.
- Koçu Reşat Ekrem, "Sokollu Mehmed–paşanın şehadeti", Resimli Tarih Mecmuası, İstanbul, II / 1957., info soft. 23.
- Korkut Derviš. M., "Obnova natpisa na Sokolovića mostu u Višegradu", GZM, XLI (1929), Sarajevo , info soft. 115 - 120.
- Korkut M. Derviš, "Nešto o turskim dokumentima arhiva Dubrovačkog", GZM, XL, 1928., info soft. 145-150.
- Kosta Hörmann, "Die alte Brücke in Višegrad", Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und der Herzegowina, 1894., II, 333 - 357.
- Kraljević Ljiljana, "Kozja ćuprija na Miljacki", Naše Starine, V, Sarajevo 1958.
- Kreševljaković Hamdija, *Banje u Bosni i Hercegovini 1462-1916*, Svjetlost, Sarajevo 1952.
- Kreševljaković Hamdija, *Hanovi i karavansaraji u Bosni i Hercegovini*, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1957.
- Kreševljaković Hamdija, "Veliki vezir Rustem paša", Narodna Uzdanica, Kalendar za 1939. godinu, Godina VII, Sarajevo, info soft. 77 - 94.
- Ivan Kukuljević Sakcinski, *Glasoviti Hrvati prošlih vjekova*, Naklada "Matice hrvatske", Zagreb, 1886.
- Kurat Akdes Nimet, *Rusya Tarihi*, Ankara, 1948. (posebno stranice 159 i dalje.)
- Kuripešić Benedikt, *Putopis kroz Bosnu, Srbiju, Bugarsku i Rumeliju 1530.*, preveo Đ. Pejanović, Svjetlost, Sarajevo 1950.
- Kütükoğlu Bekir, "Lala Mustafa Paşa Maddesi", İslâm Ansiklopedisi, MEB. Yayınlar, İstanbul 1971, tom.8, s.732-736.
- Kütükoğlu Bekir, *Osmanlı-İran Siyâsi Münâsebetleri*, İÜ Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1962.
- Kütükoğlu Mubahat S., *Tarih Araştırmalarında Usûl*, prošireno četvrto izdanje, Kubbealtı Neş., İstanbul 1995., posebno stranice 132 - 133 (Kao što se iz naslova djela može vidjeti djelo govori o metodici istraživanja u oblasti historije. Kao primjer obrade biografije državnika naveden je Mehmed–paša Sokolović. Zbog njegove važnosti ali i mogućeg primjera za ozbiljniji rad o ovoj poznatoj ličnosti mi je navodimo detaljnije. Ovdje je autor mogući rad o Mehmed–paši Sokoloviću podijelio u tri dijela. Prvi dio je: život. Ovaj dio ima svoja manja četiri dijela: porodica i obrazovanje. U ovom dijelu ima nekoliko podnaslova: pod 1. Porodica i djetinjstvo, pod 2. Odrastanje u Enderunu imaju manja dva podnaslova: a) U Edirne dvoru i b) u Topkapi dvoru. Slijedeći podnaslov je: Poslovi koje je obavljao u dvoru i označen je velikim slovom B. U njemu ima nekoliko manjih podnaslova koji su označeni brojevima: br. 1) funkcija rikabdara (dvorjanik koji je pomogao svome gospodaru da uzjaše na konja), 2) funkcija çohadara (dvorjanin koji se starao o odjelu svoga gospodara), 3) funkcija silahdara (od ar. silah, oružje i pers. suf. dar). Doslovno znači držalac oružja, a kao termin označava dostojanstvenika na dvoru sultana ili namjesnika provincija koji je nosio gospodarevo oružje, dodavao mu ga po potrebi i uopće se brinuo o oružju svoga gospodara) i 4) funkcija češnegirbaše (pratilac sultana na putovanjima). Slijedeći podnaslov je: Poslovi koje je obavljao izvan dvora i označen je velikim slovom C. I on ima nekoliko manjih podnaslova: pod rednim brojem 1) Funkcija kapdan - i derja (zapovjednik pomorske flote), 2) Beglerbeg Rumelije (evropski dio Osmanske imperije).Ovaj podnaslov ima svoja dva manja podnaslova koji su označeni sa malim slovima a) Austrija i b) Službovanje u perzijskom ratu i 3) Period kada je bio vezir koji također ima dva manja podnaslova: a) period kada je bio treći vezir i b) period kada je bio drugi vezir. Nakon toga je veći podnaslov: Period kada je bio veliki vezir koji je označen velikim slovom D. On ima najviše svojih manjih podnaslova. Prvi je označen brojem 1: Kontakti sa zapadom koji ima svojih pet manjih podnaslova: a) kontakti sa Austrijom koji ima dva manja podnaslova: aa) Pohod na Siget (period Sulejmana Zakonodavca) i ab) Obnavljanje mira (Period sultana Murata III), b) kontakti sa Venecijom koji ima svoja tri manja podnaslova: ba) Osvajanje Kipra, bb) Bitka kod Lepanta i bc) obnavljanje ugovora 1573, c) kontakti sa Poljskom koji ima dva manja podnaslova: ca) izbori u Poljskoj (period sultana Selima II) i cb) pitanje prijestolja u Poljskoj (period sultana Murata III), d) kontakti sa Francuskom koji ima takođe dva svoja manja podnaslova: da) ugovor

iz 1569 i db) ometanje ugovora između Francuske i Floranse, e) kontakti sa Engleskom. Ovaj podnaslov ima samo jedan manji podnaslov: shvatanje ugovora sa Engleskom. Pretposljednji veći podnaslov u ovom dijelu je: 2) kontakti sa islamskim svijetom. On ima četiri svoja manja podnaslova i to: a) pomoć vladaru Jave (misli se na pomoć koju je veliki vezir Mehmed–paša Sokolović slao vladaru na području današnje Indonezije - nap. K.B.), b) pohod na Astrahan i pokušaj prokopavanja kanala Don – Volga, c) pohod na Tunis i d) pohod na Perziju. Poslednji i najmanji podnaslov u ovom dijelu je: Zapostavljanje (Mehmed–paše Sokolovića – nap. K. B.) i smrt. Drugi dio je naslovljen: Ličnost i potomstvo i označen je rimskim brojem II. Ovaj dio ima tri svoja manja podnaslova: A) Ličnost, B) Ženidbe i C) Potomstvo. Treći dio je: Dobra koja je ostavio i označen je rimskim brojem III. I ovaj dio ima nekoliko manjih podnaslova: A) u Istanbulu koji ima svoja dva manja podnaslova: 1. Na Kadirgi i 2) na Azap kapiji, B) Dobra u Edirnama, C) Dobra u Bosni i D) na drugim mjestima. Ovaj zadnji podnaslov ima svoja tri manja podnaslova: 1) u Dimetoki, 2) u Luleburgazu i 3) u Višegradu.)

- Lopašić Radoslav, *Bihać i Bihaćka Krajina, - mjestopisne i poviestne crtice*, Zagreb 1890., reprint Bihać 1991.
- Lütfi ve Sokollu Mehmed–paša, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Üniversitesi Kütüphanesi, teza br. 19
- Maglajlija Abdulah, "Manifestacija bratstva i jedinstva" - Povodom otvorenja novosagrađene džamije Mehmed–paše Sokolovića i povodom obnovljenja crkve u Poblaću - Krajčinovići, Glasnik VIS - a, Sarajevo 1966., br. 11 – 12, Info soft. 567 – 576.
- Makanec Alfred, "Roman života. Mehmed–paša Sokolović. U 16. vijeku se i na sultanovu dvoru u Carigradu i u njemačkom saboru govorilo hrvatski", Jutarnji list, XXVII / 1938., br. 9668., info soft. 13.
- Matković P., "Opis putovanja dvaju carskih poslanstava u Carigrad: K. Ryma godine 1571 i D. Ungnada godine 1572", Rad JAZU (Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti), CXII (Zagreb 1892).
- Matković P., "Putopis Stjepana Gerlacha o drugom putovanju carskog poslanika D. Ungnada u Carigrad g. 1573 - 78", Rad JAZU, CXVI (Zagreb 1893).
- "Mehmed-begova majka" - sevdalinke, Gajret za 1929. godinu, info soft. 172.
- Mezildžić Bedrudin, "Legenda o Mehmed–paši Sokoloviću", Preporod br. 9 (64) od 1. maja 1973., info soft. 7.
- Muderizović Riza, "Turski dokumneti u Dubrovačkom arhivu", GZM, L, 1938., Sarajevo, info soft. 69 - 72.
- Muftić Asim, Moschee und Stiftung Ferhad Pasa's in Banja Luka, Leipzig 1941. (Inaugural - Disertation genehmigt von der philologische Abteilung der Philosophischen Fakultät der Universität Leipzig. Kao što se iz naslova može vidjeti u ovoj doktorskoj disertaciji riječ je o zadužbunama i džamiji Ferhad paše Sokolovića u Banja Luci. U radu je publicirana vakufnama Ferhad paše Sokolovića za njegovu džamiju u Banja Luci iz 1587. godine i njen prevod na njemački jezik.)
- Mujezinović Mehmed, "Obnova natpisa na Sokolovića mostu u Višegradu", Naše Starine, I, Sarajevo 1953., info soft. 183 - 188.
- Mujezinović Mehmed, "Turski natpisi XVI vijeka u Bosni i Hercegovini", POE, VIII -IX / 1958 - 59., Sarajevo 1960., info soft. 181 - 191.
- Mulić Hamdija, "Mehmed–paša Sokolović", Glasnik VIS-a, br. 11 - 12, Sarajevo 1967., info soft. 574 - 576.
- Müslümanlarda tarih - coğrafya yazıcılığı / Ramazan Şeşen, hazırlayan, ... İstanbul : İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı (İSAR), 1998.; naročito stranica 297 u kojoj je riječ o Feridun beju Ahmedu pisaru Mehmed–paše Sokolovića i kasnijem poznatom historičaru.
- Mušović Ejup, "Dva turska dokumenta iz XVI veka o osnivanju varošice Rudo", Mostovi (Pljevlja), XVIII / 1986, 91, info soft. 77-80.
- Nametak Alija, "Dva detalja o odnosu narodne pjesme i istorije", Narodno stvaralaštvo - Folklor, II / 1963., br. 7, info soft. 512 - 514.
- Nametak Alija, "Karadoz - beg i njegovo doba", Novi Behar, Sarajevo 1933 (VIII), info soft. 36 - 41.
- Nametak Fehim Dr., *Pregled književnog stvaranja bosansko-hercegovačkih muslimana na turskom jeziku*, Starješinstvo Islamske zajednice u BiH, Sarajevo 1989.; posebno stranice 67 – 70.
- Nametak Fehim, "Znameniti Bošnjaci u vrijeme osmanske vlasti", Muallim br. 22, Sarajevo 1994., info soft. 16.
- Nikić Lj., "Džamije u Beogradu", Godišnjak grada Beograda, V, 1958., info soft. 151 - 206.
- Nilević Boris, *Srpska pravoslavna crkva u BiH do obnove Pečke parijaršije*, izd. "Veselin Masleša", Sarajevo 1990.
- "Od srpskog seljančeta do velikog vezira", Politika, XXI / 1924., br. 5884, info soft. 3 - 4.
- Özbaran S., "Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu" - Onaltıncı Yüzyılda Ticaret. Yolları Üzerinde Türk-Portekiz Rekabet ve İlişkileri, TD (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi), 16 (1962), sayfa 65 – 146.
- Özcan Abdulkadir, "Hüsrev Paşa, Deli", İslâm Ansiklopedisi (Türkiye Diyanet Vakfı), tom 19, info soft. 40 – 41. Riječ je o jednom od poznatih članova porodice Sokolovića.
- P. To., *Vojna enciklopedija*, tom 8, Beograd 1974., info soft. 561 - 562, jedinica "Siget".
- Pelidija Enes, "Život i djela Ferhad paše Sokolovića", Glasnik VIS - a, br. 6, 1991., info soft. 699 - 709.
- Pelidija Enes, "Životni put Mehmed–paše Sokolovića", "Preporod", br. 25, 1971. godina, info soft. 18.
- Pismo Baltaci Mehmed – paše majci sultaniji: TSMA, nr. 2989 (vidjeti: Arşiv Kilavuzu, i, dokument X). TSMA – Topkapı Sarayı Müzesi arşivi

- Popara Haso, "Džuz'evi Mehmed–paše Sokolovića", "Preporod" 20 / 838, 15. oktobar 2006., Sarajevo, info soft. 33.
- Popović D. J. *Beograd kroz vekove*, Turistička štampa, Beograd 1964.
- Popović, D. J., "Jedna muslimanska zadužbina Mehmeda Sokolovića u Banatu", Glasnik istorijskog društva u Novom Sadu, knjiga 1, br. 1, (Sr. Karlovci 1928.), info soft. 115 – 116.
- Popović T., "O događajima u Beogradu u vreme austro - turskog rata 1566. godine", Godišnjak grada Beograda, VII (Beograd 1960), info soft. 37 - 58.
- Popović Toma, "Spisak hercegovačkih namesnika u XVI veku", POF, XVI - XVII, 1966 - 67, Sarajevo 1970., info soft. 93 - 99.
- Popović Dr Toma, "Upravna organizacija Hercegovačkog sandžaka u XVI veku", Prilozi POF – a, XII – XIII / 1962 – 63., Sarajevo 1965., info soft. 75 – 120.
- Popović Toma, *Turska i Dubrovnik u XVI veku*, Srpska književna zadruga, Beograd 1973
- Prikazi: Mehmed – paša Sokolović, Mehmed Osvajač u putopis Artura Ernesa, Glasnik VIS - a, 1969. brj. 11 - 12, info soft. 560 - 562.
- Redžić Husref, *Studije o islamskoj arhitektonskoj baštini*, Izd. "Veselin Masleša", Sarajevo 1983., naročito stranice: 49, 118, 122, 124, 127, 130 – 131, 171, 177, 179, 191 – 192 i 206.
- Refik Ahmed, "Kıbrıs seferine âit resmî vesikalar", Edebiyat Fakültesi Mecmuas, V, 1926., br. 1-2, info soft. 43 - 47.
- Refik Ahmed, "Sokollu Mehmet Paşa ve Lehistan intibahati", TOEM (Tarih-i Osmâni Encümeni Mecmuası), nr. 35. Istanbul.
- Refik Ahmed, *Sokolović*, sa turskog M. R. Delić, Sarajevo [s. n.], 1927.
- Refik Ahmed, "Tunus Seferlerine Ait Resmi vesikalar", Edebiyat Fakültesi Mecmuas, V, br. 1 - 2, info soft. 74 - 95.
- Renner Heinrich, *Herceg-Bosnom uzduž i poprijeko: Putovanja Henrika Rennera*. Hrvatska dionička tiskara, Mitrovica 1900.
- Saffet bey, "Bir Osmanli filosunun Sumatra seferi", TOEM, ikinci sene, s. 604 - 614, 678 - 683.
- Saffet bey, "Kıbrıs Fethi Üzerine Vesikalar", TOEM, sene IV, info soft. 1177 - 1193.
- Saffet bey, "Nakşa Dükalığı ve Kiklad Adaları", TOEM, 1329., info soft. 1444 - 1457.
- Saffet bey, "Yusuf Nasi", TOEM nr. 16.
- Samardžić Radovan, *Beograd i Srbija u spisima francuskih savremenika. XVI - XVII vek*, Beograd 1961.
- Samardžić Radovan, *Beograd pod Turcima*, Beograd 1954.
- Samardžić Radovan, *Mehmed Sokolović*, Beograd 1975.
- *Selim - name*, hazırlayan: Ahmed Uğur - Mustafa Çuhadar, Kültür Bakanlığı Yayın, Ankara 1990.; naročito stranice 382, 401, 414, 441.
- Selmanović Ahmet Ing., "Mehmed–paše Sokolovića most i kula u Višegradu", Preporod, 1972., br. 53., info soft. 8.
- Skarić Vladislav, "Podaci za historiju Hercegovine od 1566. do sredine 17 vijeka", GZM, XLII, Sarajevo 1931., info soft. 55 – 71.
- Smailagić Nerkez, *Leksikon Islama*, izd. "Svjetlost", Sarajevo 1990.; jedinica - Sokolović, Mehmed–paša, info soft. 559 - 560.
- Sokolović Osman A., "Jedan dokumenat o gradnji ćuprije na Drini", Glasnik VIS - a, 1962., br. 10 - 12, info soft. 340 - 346.
- "Sokolovići, slavna porodica Bosne ponosne", Gajret, godina XVIII, Sarajevo, april 1937., br. 4, info soft. 67.
- "Sokullu Mehmet paşa", Meydan – Larousse, Büyük Lügat ve Ansiklopedi, tom 18, info soft. 181 - 182.
- Spaho Dž. Fehim, "Vakufi i vakifi u jugozapadnoj Bosni i Dalmaciji", Anali GHB (Anali Gazi Husrev-begove biblioteke), knjiga IX - X, Sarajevo 1983., info soft. 87 - 94.
- Srbljanović Vitomir, "Husein – pašina džamija u Pljevljima", Mostovi, časopis za kulturu, umjetnost i društveni život, br. 7, godina II, septembar 1970.
- Stanojević G., *Jugoslavenske zemlje u mletačko - turskim ratovima XVI - XVIII veka*, Istorijski institut u Beogradu, Beograd, 1970.
- "Stubovi osmanlijskog carstva", Gajret 1903 - 1928., izdao Glavni odbor, priredio Hamza Humo u Sarajevu 1928., info soft. 18 - 20.
- Suljkić Hifzija, "Iz prošlosti Velikog Bečkerekera - Zrenjanina", Glasnik VIS - a, br. 5, Sarajevo 1984., info soft. 590 - 593.
- Suljkić Hifzija, "Objekti islamske kulture u Višegradu", Takvim za 2005. godinu, Sarajevo, info soft. 177 - 184.
- Sušić Derviš, *Veliki vezir – Istorijska drama u dva dijela (šest slika)*, Wuppertal – Sarajevo - Tuzla 1997.
- Šabanović Hazim, *Književnost Muslimana BiH na orjentalnim jezicima*, Sarajevo 1973., jedinica Nihadi, Muhamed Karamusić, info soft. 77 – 81.
- Šabanović Hazim, "Ko je osnovao Sarajevsku Ferhadiju", Glasnik VIS - a, br. 1 - 4, Sarajevo 1953., info soft. 32 - 40.
- Šabanović Hazim, "Turski dokumenti Državnog arhiva u Dubrovniku", POF, XII - XIII / 1962 - 1963 (1965), Sarajevo, info soft. 121 - 149. Članak je izašao i na turskom jeziku u Belletenu, Ankara, tom 30, info soft. 391 – 437. u prevodu Ismaila Erena.

- Šabanović Hazim, "Urbani razvitak Beograda od 1521. do 1688. godine ", Godišnjak grada Beograda, XVII (1970), Beograd, info soft. 5 - 38.
- Šamić Jasna, "Bosanski pjesnik Nihadi (16. stoljeće)", Glasnik VIS – a, br. 3 – 4, Sarajevo 1998., info soft. 430 –454.
- Şeref Abdurrahman, "Sokullu Mehmed–paşa'nın Evâili Ahvali ve Ailesi Hakkında Bazı Malumat", TOEM, sayı 5, sene 29, 1332/1914, info soft. 257 - 320.
- Škapur Hasan, "Ferhad – paša Sokolović i njegove zadužbine", Glasnik VIS - a 1967. Sarajevo. Članak je izišao u nekoliko nastavaka.
- Škrivanić Gavro, "Turski pohod na Siget", Vjesnik vojnog muzeja, IV, JNA, Beograd (1957), info soft. 185 - 214.
- Şükrü Ahmed, "Sokullu Mehmed–paşa'nın safahat - i hayatiyesi", Istanbul Edebiyat fakultesi, 1921., teza br. 24.
- Tadić Jorjo Dr, "Marin Držić o Mehmed–paši Sokoloviću", Gajret – Kalendar za 1941., Sarajevo 1940., info soft. 198 -199.
- Taner Timur, "Osmanli Devleti'nde para ve politika Sokollu Mehmet Paşa ve Yasef Nasi", Tarih çevresi, XIV (ocak - şubat 1995).
- Tanişik Hilmi , *Istanbul çeşmeleri*, I, Maarif Matbaası, Istanbul 1943.
- Tebdi , ef. (endi): , "Naklapanja u svjetlu istine", Bošnjak, (Sarajevo), VII / 1897., 52, 2.; Radi se o mjestu rođenja Mehmed–paše Sokolovića.
- Turan Şerafettin, "“Lala Mustafa Paşa Hakkında Notlar ve Vesikalar", Beletten-XXII / 88, (ekim 1958.), sayfa 551-595.
- Trako Salih, "Značajni vakufi na području jugoistočne Bosne", Anali GHB, knjiga IX - X, Sarajevo 1983., info soft. 75 - 85.
- Traljić S., "Nin pod udarom tursko - mletačkih ratova", Radovi instituta JAZU u Zadru, sv. 16 - 17, Zadar 1969., info soft. 532 - 542.
- Truhelka Ćiro, "Mehmed–paša Sokolović", Nada (Sarajevo), V, 1899., 1, info soft. 12+16.
- Uraz Murad, "Erzurum camileri", Erzurum Halkevi Kültür Dergisi, yıl I, sayı 4 - 5.
- Utiešenović Ognjeslav, "Životopis Kardinala brata Gjorga Utiešenovića, prozvanoga Martinusius", Rad JAZU (Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu), 53-54, 1880., info soft. 1 - 93.
- Utiešenović Ognjeslav, "Životopis kardinala brata Gjorgja Utiešenovića, prozvanoga Martinusius". Ovo je nastavak na predhodni rad, knjiga LIX, Zagreb 1880., info soft. 1 – 61.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1948.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, III cilt, II kısım, sayfa. 361 - 362.
- "Vakufnama Kara Mustafa - paše Sokolovića iz 1555. godine o osnivanju grada Rudo" - S turskog preveo Nedim. Filipović, Rudo - Spomenica 30-godišnjice Prve proleterske brigade, Sarajevo 1971., info soft. 173 – 177.
- Vakufnama Mehmed–paše Sokolovića, Millet kutaphane (Millet biblioteka), Ali Emiri, br. 933, Istanbul.
- "Vezir Mehmed (paša) Sokolović", Bošnjak, II / 1892, br. 31 - 34.
- Vinaver V., "Bosna i Dubrovnik 1595 - 1645", GDI BiH Godišnjak društva istoričara Bosne i Hercegovine), XIII, Sarajevo 1962., info soft. 199 – 232.
- Vukičević M., Znameniti Srbi muhamedanci, Beograd 1901.
- Yurdaydın Hüseyin Gazi, "Sigetvarnameler" , A. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara, 1952.
- Yücel Yaşar. Sevim Ali, Türkiye Tarihi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Xiii: 22c.
- Zaim Muhamed (pisar Mehmed–paše Sokolovića), *Camiat - tavarih*, prep. Redžeb b. Kurd Ali Berkofčali (Stolac), 1026 /1617., Rukopis, TMSK KTB 514.
- Zaplata Rudolf, "Narodno pričanje o Sokolović (Mehmed) – paši", Jugoslovenski list, XV / 1932., br. 133, info soft. 7.
- Zlatar B. - Pelidija E., "Prilog kulturnoj istoriji Pljevalja Osmanskog perioda - zadužbine Husein - paše Boljanića", POE, 34 / 1984, Sarajevo 1985., info soft. 115 – 128.
- Zlatar Mr Behija, "O nekim muslimanskim feudalnim porodicama u Bosni u XV i XVI stoljeću", Prilozi - Institut za istoriju, br. 14 - 15, Sarajevo 1978., info soft. 81 - 139.
- Zlatar Behija, "Rustem paša (1500 – 1561) veliki vezir i zet Sulejmana Veličanstvenog", Islamska misao, br. 135, Sarajevo, mart 1990., info soft. 34 - 36.
- Zlatar Behija, *Zlatno doba Sarajeva - XVI stoljeće*, izd. "Svjetlost", Sarajevo 1996.
- Živković Blagoje, "Mehmed–paša Sokolović", Prosveta, XVIII / 1934., br. 6, info soft. 121 - 123.